

Rusya'nın Suriye'deki Seyir Füzesi Saldırıları Üzerine Değerlendirmeler

Kalibr füzeleri, Rus Deniz Kuvvetleri'nin konvansiyonel (nükleer olmayan) vurucu gücünün belkemiğini oluşturmaktadır. ABD'nin meşhur Tomahawk seyir füzesinin Rus muadili olarak da tanımlanabilecek Kalibr, su-üstü gemileri, denizaltılar, bombardıman uçakları ve kara platformlarından ateşlenebilen türevlerden oluşan bir füze ailesi.

Arda MEVLÜTOĞLU



5 Temmuz günü Rus Hava Kuvvetleri'ne ait Tupolev Tu-95MS (NATO kodu "Bear") tipi stratejik bombardıman uçakları, Suriye'deki IŞİD hedeflerine karşı bir bombardıman gerçekleştirdi. Rus Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre Rusya'nın güneybatısındaki Engels Hava Üssü'nden kalkan uçaklar, Suhoi Su-30SM av bombardıman uçakları ve İlyuşin Il-78 tanker uçakları desteğinde uçtular. Taarruzda, H-101 tipi yeni nesil bir seyir füzesi kullanıldı. Füze, Hama ve Humus'taki depo ve cephanelikleri vurdu. Suriye hava sahasında bir süreriy yalnızca farklı ülkelerin savaş ya da istihbarat uçakları değil, insansız hava araçları ve uzun menzilli seyir füzeleri de yoğun olarak uçmakta. Rusya'nın gerçekleştirdiği taarruz da bu yeni durumun bir hatırlatıcısı oldu.

Seyir Füzeleri

Seyir füzesi (*cruise missile*) basitçe, hedefine doğru düz uçuş yaparak giden güdümlü bir mühimmat olarak tanımlanabilir. Çoğu seyir füzesi uçuşunun büyük kısmında alçak irtifada, sabit hızda uçar ve gerekli rota düzeltme manevralarını otomatik pilotuyla kendisi gerçekleştirir. Seyir füzelerinin konumlarını ve hedeflerini hassas bir şekilde tespit edebilmeleri için kullandıkları farklı güdüm ve seyrüsefer sistem ve teknolojileri bulunmaktadır. Seyir füzelerinin öne çıkan başlıca nitelikleri şu şekilde özetlenebilir:

1. Barındırdıkları hassas güdüm ve seyrüsefer sistemleri sayesinde yüksek hassasiyetle hedefi bulup imha edebilirler. Bu sistemlerin geliştirilmeleri ve üretilmeleri zahmetli ve pahalı olsa da, söz konusu füzelerin kullanıldıkları

stratejik altyapı, üstyapı ve tesis gibi hedeflere verecekleri zarar karşısında bu maliyet genelde kabul edilebilir sınırların bir hayli altında yer almaktadır.

2. Özellikle uzun menzilli seyir füzeleriyle stratejik önem taşıyan, dolayısıyla güçlü bir şekilde korunan hedefleri, dost birlik ve platformları riske atmadan imha etmek mümkün olmaktadır. Günümüzde, özellikle Batı toplumlarında askerî operasyonlarda gerçekleşen can kayıplarına karşı oluşan yüksek hassasiyet göz önüne alındığında, bu önemli bir artı puandır.
3. Seyir füzelerinin yüksek isabet hassasiyeti ve taşıdıkları yüksek performanslı harp başlıkları, onları aynı zamanda psikolojik bir silah haline de getirmektedir. Farklı istikamet ve irtifalardan gelen çok sayıda seyir füzesinin düşman hava savunma sistemleri tarafından tamamen bertaraf edilmesi çok güçtür. Bu da seyir füzelerinin caydırıcılık etkisini artıran bir unsurdur.
4. Hassas güdümlü, uzun menzilli seyir füzeleri, geliştirilme ve üretilmeleri için gereken ileri teknoloji nedeniyle üretici ülke için aynı zamanda önemli bir eşik niteliği taşımaktadır. Bir seyir füzesi için hedef tespit edebilecek algılayıcı sistemleri ve bu hedefleri çok uzun mesafelerden yüksek isabet yüzdesiyle vurabilecek bir füzeyi üretebilmek, gelişmiş bir sanayi ve teknoloji kapasitesi gerektirir.

Dolayısıyla bu yönleri itibarıyla seyir füzeleri, sadece bir silah sistemi olarak değil, aynı zamanda siyasi, psikolojik ve teknolojik bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

Rusya'nın Suriye'deki Hedeflere Seyir Füzesi Saldırıları

Rusya, Suriye'deki hedeflere karşı seyir füzelerini ilk kez 2015 Ekim ayında, operasyonların başlamasının birinci ayında kullandı. 7 Ekim erken saatlerde, Hazar Denizi'ndeki Proje 11661K Gepard sınıfı Dagestan firkateyni ile Proje 21631 Buyan-M sınıfı Grad Sviyajski Ugliç ve Veliki Ustyug korvetlerinden toplam 26 adet 3M-14T Kalibr NK (NATO kodu SS-N-27 "Sizzler") seyir füzesi ateşlendi. Rus Savunma Bakanlığı'nın açıklamasına göre füzeler, İran'ın kuzeybatısı ve Irak'ın kuzeyi üstünden uçup yaklaşık 1.500 km yol kat ederek Rakka, İdlib ve Halep'teki toplam 11 hedefi vurdu. Her ne kadar Rus Savunma Bakanlığı, saldırının büyük bir başarı ile sonuçlandığını iddia etse de bazı füzelerin hedeflerine varamadığı ya da yolda düştüğü yönünde iddialar da mevcut. Saldırının başarısı ve füzelerin isabet yüzdesi bir yana söz konusu 7 Ekim saldırısı, Rusya'nın modern seyir füzeleriyle gerçekleştirdiği ilk geniş kapsamlı gerçek taarruz olma özelliği taşıması açısından önemli.

Kasım ayında ise Rus stratejik bombardıman uçakları, Suriye'deki hedeflere karşı geniş kapsamlı, eşgüdümlü bombardıman gerçekleştirdi. Osetya'daki Mozdok Hava Üssü'nden havalanan beş adet Tupolev Tu-160 (NATO kodu "Blackjack"), altı adet Tupolev Tu-95MS (NATO kodu "Bear") ve 14 adet Tupolev Tu-22M3 (NATO kodu "Backfire") stratejik bombardıman uçağı, Rakka ve Deyri Zor'daki hedefleri vurdu. Rus Savunma Bakanlığı, bu bombardımanda 14 IŞİD hedefine toplam 34 seyir füzesi ateşlendiğini duyurdu. Saldırıya katılan

uçaklardan Tu-95MS'lerden 18 adet H-555 (NATO kodu AS-15 "Kent"), Tu-160'lardan ise 16 adet H-101 seyir füzesi ateşlenirken, Tu-22M3'ler klasik (güdümsüz) bomba atarken görüntülendiler. Kalibr'dan sonra H-101 ve H-555 füzeleri de ilk kez bu taarruzda gerçek operasyon koşullarında ateşlenmiş oldu.

Öte yandan üç gün sonra, 20 Kasım günü Kalibr NK füzelerinin kullanıldığı ikinci saldırı gerçekleştirildi. Yine Hazar Filotillası'na bağlı aynı savaş gemilerinden Rakka, İdlib ve Halep'teki IŞİD hedeflerine karşı toplam 18 füze ateşlendi.

8 Aralık gecesi ise Doğu Akdeniz'deki B-237 Rostov-na-Donu denizaltısı, Rakka'daki bir IŞİD karargâhına dört adet 3M-14K Kalibr PL tipi, denizaltıdan fırlatılan seyir füzesi ateşledi. Karadeniz Filosu için Sankt Petersburg'daki Admiralti Tersanesi'nde inşa edilen altı adet dizel elektrik tahrikli Proje 636.6 Varşavyanka sınıfı denizaltıdan biri olan B-237, saldırıdan birkaç ay önce hizmete girmişti. Rusya böylelikle ilk kez gerçek operasyon koşullarında denizaltıdan seyir füzesi ateşleme tecrübesi de elde etmiş oldu.

2016 yılının başlarında Suriye'deki Rus savaş uçaklarının bir kısmının ülkeye dönmesiyle eşzamanlı olarak seyir füzesi taarruzlarında bir duraklama oldu. Ancak önce Nisan ayında Hmeymim üssüne yeni taarruz helikopterlerinin konuşlandırılması, ardından da Temmuz ayında Tu-22M3 stratejik bombardıman uçakları tarafından gerçekleştirilen klasik bombalı saldırıların artmasıyla Rus harekâtının temposu

yükseldi. Rus Savunma Bakanlığı, 16 Ağustos günü gerçekleştirilen bombardımanda, İran'daki Hamedan Üssü'nden kalkan Tu-22M3 ve Su-34 uçaklarının görev aldığını açıkladı. Daha önce Rus seyir füzelerinin Suriye'deki hedeflerine uçarken hava sahasından geçmesine izin veren İran, ilk kez Rus uçaklarını topraklarında konuşlandırmış oldu. Bu gelişmeden kısa süre sonra da Rus seyir füzesi taarruzları yeniden başladı.

19 Ağustos 2016 günü Doğu Akdeniz'deki Rus görev gücü bünyesindeki, her ikisi de Karadeniz Filosu'na bağlı Buyan M sınıfı korvetler Zeleni Dol ve Serpuhov, Halep'teki el-Nusra hedeflerine üç adet Kalibr NK füzesi ateşledi. Aynı bölgeye ertesi ay, 20 Eylül günü de üç Kalibr NK ateşlendi. Kalibr NK taarruzları 15 Kasım'da Doğu Akdeniz'deki Proje 1135.6M sınıfı Admiral Grigoroviç firkateyninden İdlib ve Humus'taki hedeflere atılan üç füzeyle devam etti. Bu yılın 31 Mayıs günü, bir başka Proje 1135.6M sınıfı firkateyn olan Admiral Essen Kalibr NK ve Proje 636.6 sınıfı Krasnodar denizaltısı ise Kalibr PL füzeleri ile Palmira'daki IŞİD hedeflerini vurdular. Bu saldırı, Rus Deniz Kuvvetleri'nin su-üstü ve denizaltı gemileri ile gerçek operasyon koşullarında gerçekleştirdiği ilk eşgüdümlü seyir füzesi taarruzu olma özelliği taşıyor.

2017 yılının ilk seyir füzesi taarruzu 17 Şubat günü gerçekleşti. Tu-95MS bombardıman uçakları, H-101 füzeleri ile Rakka'daki IŞİD hedeflerini vurdu. 2017 yılının şimdilik son füze taarruzu ise 23 Haziran günü gerçekleşti: Admiral Essen ve Admiral Grigoroviç firkateynleri ile Krasnodar

denizaltısından ateşlenen toplam altı Kalibr füzesi ile Hama'daki İŞİD mühimmat depoları vuruldu.

Füzeler

Kalibr füzeleri, Rus Deniz Kuvvetleri'nin konvansiyonel (nükleer olmayan) vurucu gücünün belkemiğini oluşturmaktadır. ABD'nin meşhur Tomahawk seyir füzesinin Rus muadili olarak da tanımlanabilecek Kalibr, su-üstü gemileri, denizaltılar, bombardıman uçakları ve kara platformlarından ateşlenebilen türevlerden oluşan bir füze ailesi. Hedefine, yer yüzeyinden azami 15 m kadar irtifada yüksek ses-altı süratte uçarak ulaşan füze, yönünü atalet seyrüsefer sistemi ve GLONASS küresel konumlama sistemi yardımıyla buluyor. Füzenin isabet hassasiyeti açık kaynaklarda 3 ila 5 metre olarak verilse de, Suriye'de gerçekleştirilen saldırılardaki performansına dair bağımsız kaynaklar tarafından doğrulanabilecek veriler mevcut değil.

Kalibr füzeleri, S-300VM ve S-400 uzun menzilli hava savunma füzeleri ve Bastion kıyı konuşlu gemi-savar füzeleriyle birlikte Rusya'nın özellikle Karadeniz'de uygulamakta olduğu A2/AD (Anti Access / Area Denial; Erişimi Engelleme / Alan Hakimiyeti) stratejisinin en temel unsurlarından biri haline geldi. Hâlihazırda Rus Deniz Kuvvetleri yalnızca denizaltı ve destroyer gibi ana muharip savaş gemilerini değil, korvet ve firkateyn gibi daha küçük platformlarını da bu seyir füzeleriyle donatmakta.

H-555 ve H-101 füzeleri ise, 1980'lerin başlarında hizmete giren H-55 (NATO kodu AS-15 "Kent") seyir füzesinin türevleri. H-55 nükleer başlık da taşıyabilen,

havadan atılan bir hassas güdümlü seyir füzesi olarak geliştirilmişti. Bu füzenin, konvansiyonel harp başlığı taşıyan uzun menzilli türevi olan H-55SM, zaman içinde geliştirilerek H-555 ve H-101'in temelini teşkil etti.

GLONASS konum sistemine ilaveten radar ve elektro-optik güdümlü sistemlerine de sahip füzenin menzili açık kaynaklarda 4.000 ila 5.500 km arasında veriliyor. Üretimi 1999 yılında başlayan H-555'in ise ilk deneme atışı 2001'de gerçekleştirildi, 2004 sonunda da hizmete girmeye başladı. Test süreci 1995 yılında başlamış olan H-101 ise envantere 2012 yılında girmeye başladı. Hâlihazırda H-555 ve H-101 füzeleri, Rus stratejik bombardıman filolarının ana silahı haline gelmiş bulunuyor.

Değerlendirme

Rusya'nın Suriye iç savaşını, geniş kapsamlı bir laboratuvar gibi kullandığını iddia etmek mümkündür. Özellikle lojistik, yakın hava desteği, hassas güdümlü mühimmatların kullanımı gibi konularda yeni teknik, taktik ve sistemler denenmektedir. Nitekim gerek Devlet Başkanı Vladimir Putin gerekse Savunma Bakanı Sergey Şoygu sık sık Suriye'ye sevk edilen ve ilk kez burada denen sistemlerden bahsetmektedir.

Bu kapsamda öne çıkan hususlardan biri de seyir füzeleri ve bunların kullanımınıdır. Rus ordusunun, Suriye iç savaşını seyir füzesi taktik ve teknolojisini geliştirmek için kullandığı anlaşılmaktadır. 2017 Temmuz ayı itibarıyla Suriye'deki hedeflere 65-70 arası Kalibr; 20'şerden fazla H-555 ve H-101 seyir füzeleri ateşlenmiştir.

2016 yılının başlarında Suriye'deki Rus savaş uçaklarının bir kısmının ülkeye dönmesiyle eşzamanlı olarak seyir füzesi taarruzlarında bir duraklama oldu.

Bu füzelerin kullanımından elde edilen tecrübe ve geri bildirimler neticesinde tasarım ve donanımlarında iyileştirmeler ve geliştirmeler yapılması muhtemeldir. Benzer şekilde farklı platformlardan eşgüdüllü taarruz taktiklerinin de denendiği gözlenmiştir. Nitekim Kalibr füzelerinin performansı, Rus Deniz Kuvvetleri'nin çok sayıda farklı tipte platformunu bu füzeyle donatmasında etkili olmuştur.

Bu füzelerin kullanımı aynı zamanda Rusya tarafından bölge ülkeleri ve NATO'ya karşı bir mesaj anlamı da taşımaktadır. Rusya, stratejik bombardıman uçakları, denizaltılar ya da Hazar Denizi'ndeki küçük boyutlu korvetlerden ateşlediği uzun menzilli füzelerle, etkin, modern ve caydırıcı bir ateş gücüne sahip olduğunu kanıtlamak istemektedir. Aynı zamanda hem teknoloji yarışında ABD ve NATO'nun gerisinde olmadığını hem de ileri teknoloji ve karmaşık taktikleri başarıyla kullanabildiğini göstermek istemektedir. Rusya'nın Suriye iç savaşını ve buradaki tecrübelerini içselleştirme ve kullanıma sokma hızı oldukça yüksektir. Seyir füzelerinin kullanımı bu bakımdan özellikle dikkat çekicidir. ○

Savunma Politikaları Araştırmacısı